

LU 78. zinātniskā konference
Zinātņu vēstures un muzeoloģijas sekcija
Rīgā, 03.03.2020.

LU Dabaszinātņu studentu biedrības un tās biedru kolekcijas LU Muzejā

Mudīte Rudzīte¹, Māris Rudzītis¹, Kristaps Vilks²

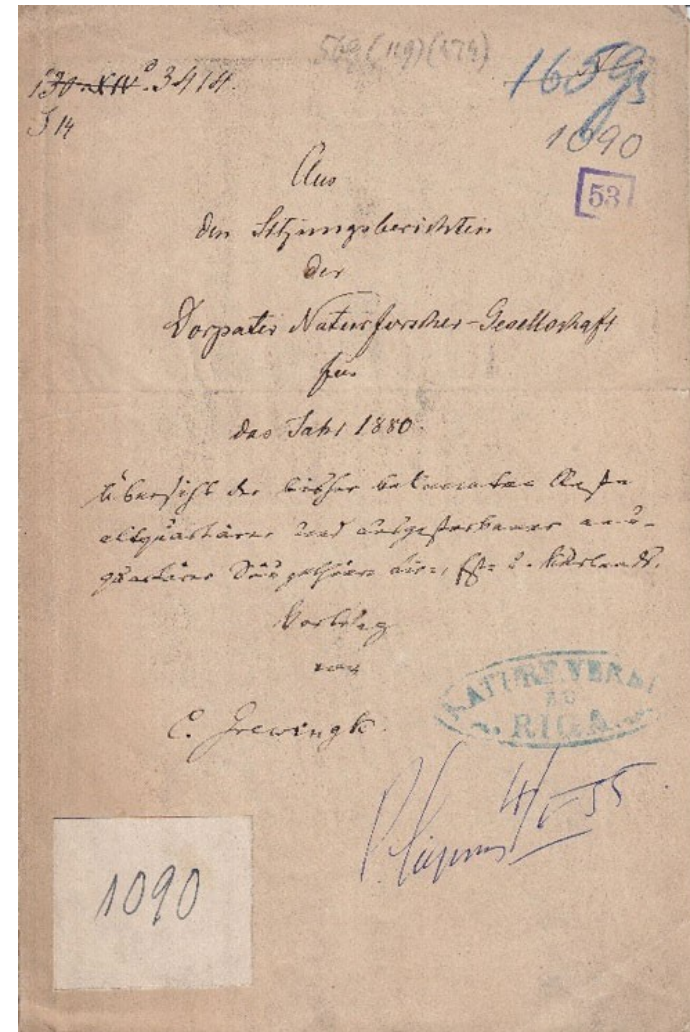
¹ LU Muzejs, ² LU Bioloģijas fakultāte

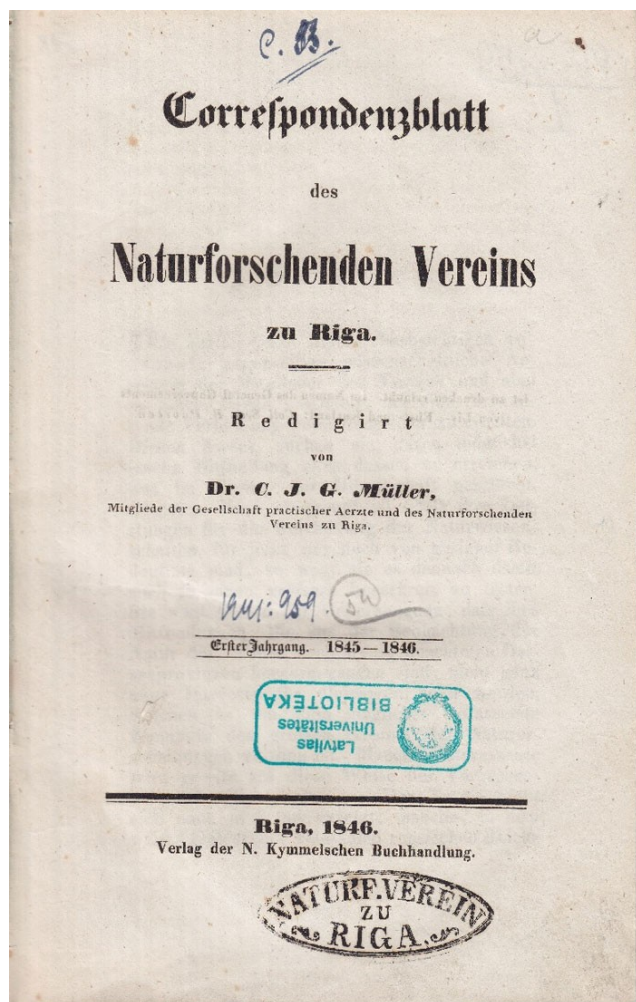
Nozīmīgākās dabas pētniecības biedrības Latvijā 20. gs 1. pusē

Rīgas Dabaspētnieku biedrība
(Naturforscher Verein zu Riga) - 1845. gadā
pēc entomologa Benjamina Augusta
Gimmertāla (Gimmerthal, 1779-1848)
iniciatīvas dibināta biedrība.

- Zīmogs, dokuments

Kolekcijas: Rīgas Doma muzeja dabaszinātniskā nodaļa

Vadonis pa Rīgas Doma muzeja dabaszinātnisko nodaļu : Rīgas Dabaspētnieku biedrības kolekcijas. - Rīga : V. F. Häckers, 1923. - 24 S.

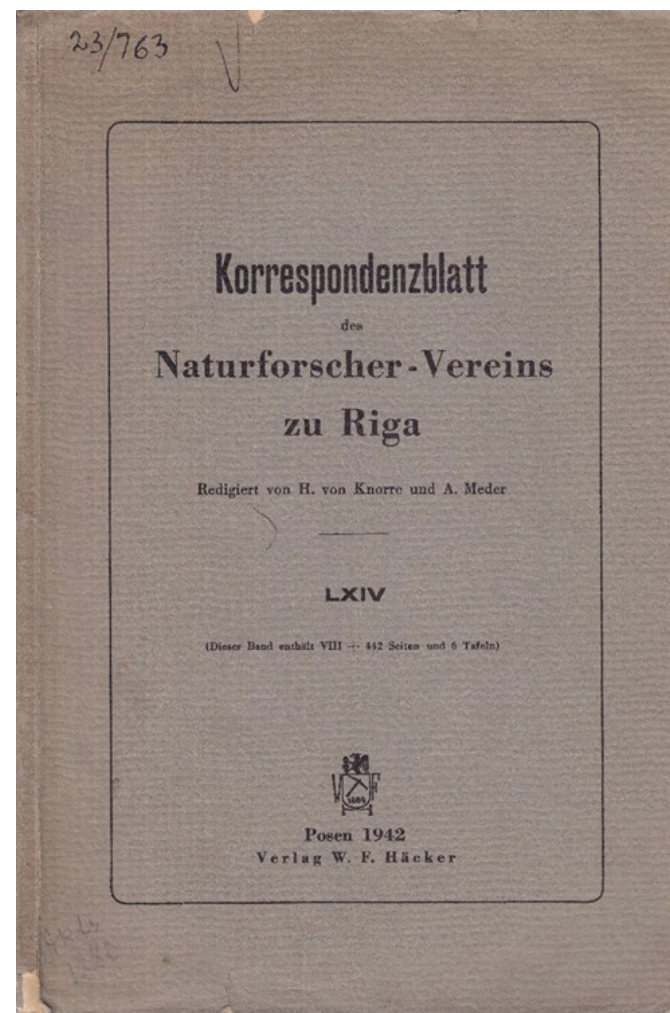
Путеводитель по Естественнo-историческому отделению Домского музея в гор. Риге : коллекции Рижского общества естествоиспытателей. - Рига : [б.и.], 1923. - 26, [4] л. вкл. ; ил.

Pirmais rakstu krājums
*Korrespondenzblatt des
Naturforschenden Vereins zu Riga.*

- 1939.g. Tiek likvidēta Rīgas Dabaspētnieku biedrība. Tās kolekcijas tiek nodotas Rīgas pilsētas valdei, tiek izveidots Rīgas pilsētas Dabas muzejs.
- Apvienojot Rīgas pilsētas Dabas muzeju un Skolu muzeju, tiek dibināts Latvijas PSR Dabas muzejs.
- 1951. gada janvārī muzeju pārvietoja uz Izglītības ministrijas Skolu muzeja telpām K. Barona ielā 4.

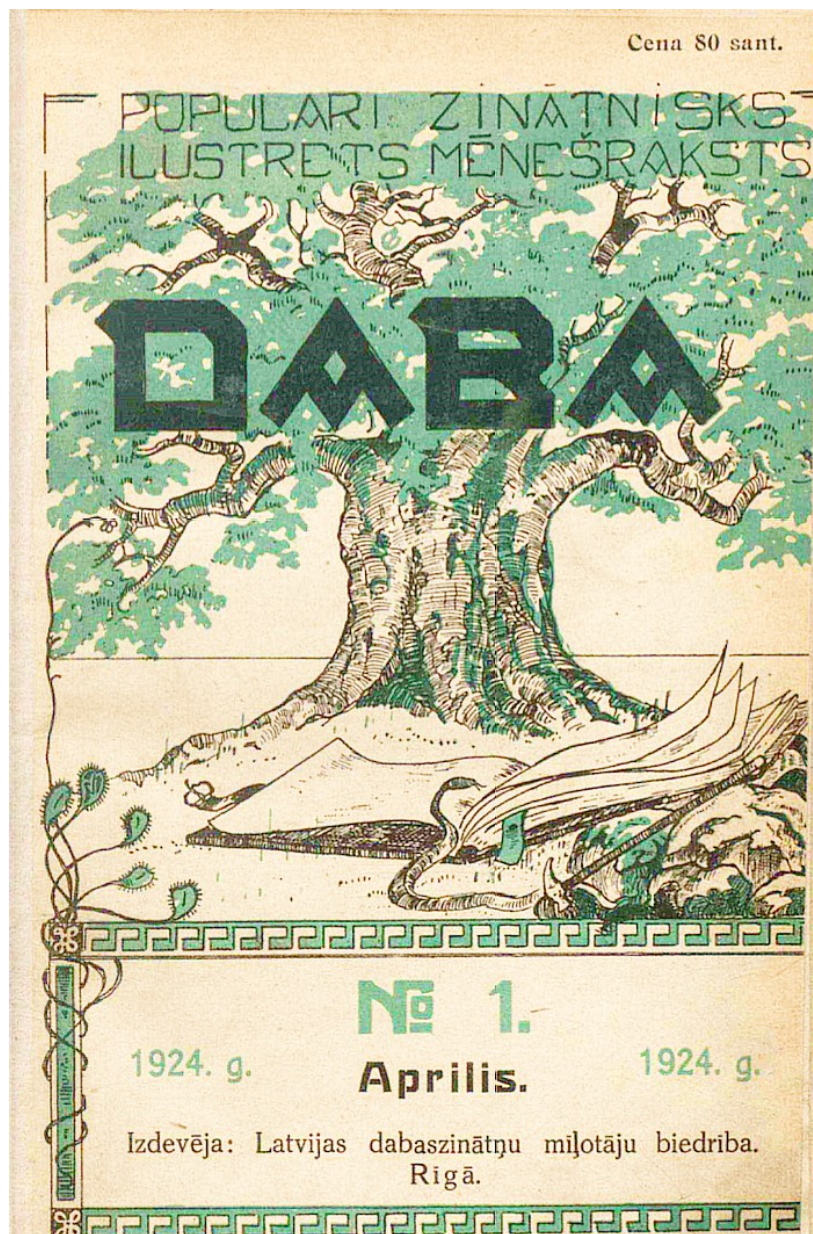
Pēdējais rakstu krājums -1942.
g. ***Korrespondenzblatt des
Naturforscher-Vereins zu Riga***

Latvijas Dabaszinātņu biedrība
1923-1940

Izstādes, kolekcijas.
Latvijas Dabaszinātņu muzejs.

Dabas aizsardzība (Staburags), organizēšana.
J. Silīns,
Z. Landavs

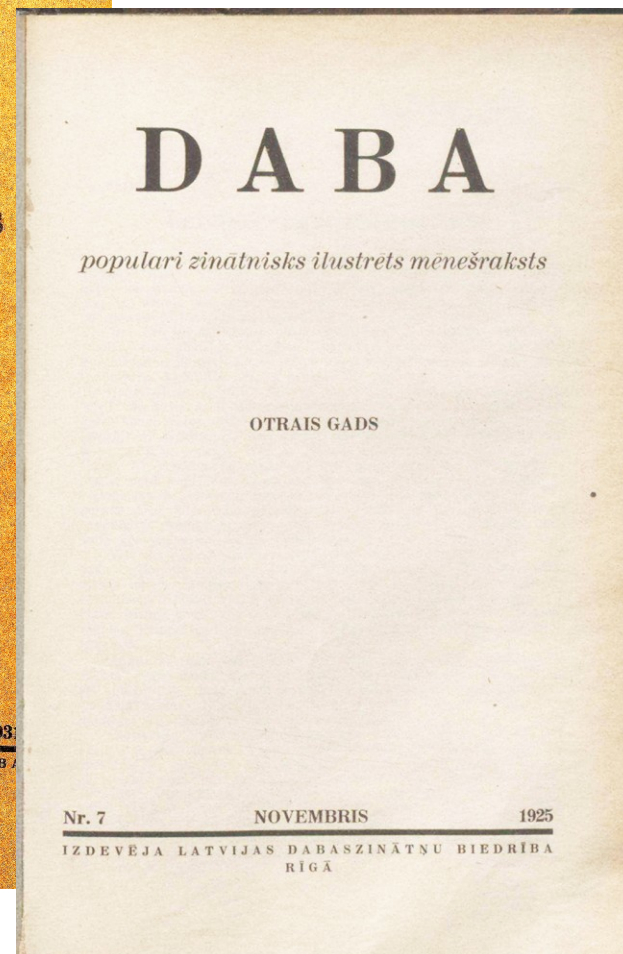
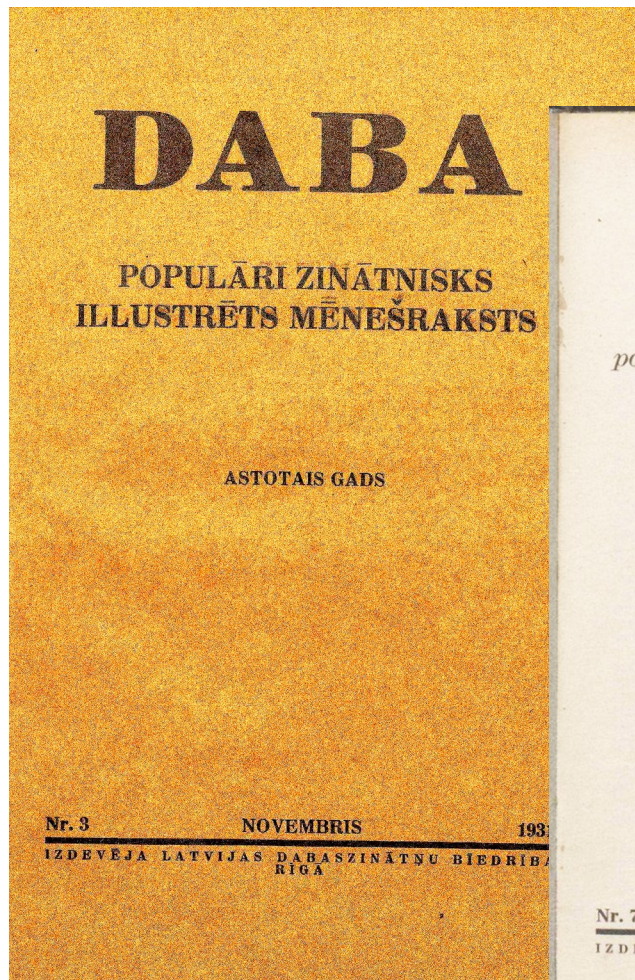

**LATVIJAS
DABASZINĀTŅU
BIEDRĪBA
1923-1940**

**1924-1931
žurnāls Daba**

Red.
privātdocents
P. Galenieks.

studenti 40%

L. U. Dabaszinātņu studentu biedrības **izveidošana**

1920.02.08. Dabaszinātņu studentu sapulce

Lēmums par organizācijas izveidi

Lēmums par statūtu sagatavošanu

1920.02.22. Biedrības dibināšana

Latvijas Augstskolas dabaszinātņu nodaļas studentu pulciņš

Statūtu pieņemšana un valdes ievēlēšana

1920.02.25. Pirmā valdes sapulce (vad. K. Starcs)

1920.03. Statūtu apstiprināšana Augstskolas Organizācijas padomē

1920.05.02. Pirmā biedru sapulce (36 biedri)

1920.12.09. Pulciņš pārtop biedrībā

Dati: Daba un zinātne, Nr.4, 1940

Daba un zinātne, Nr.2, 1940

Latvijas Universitātes
Dabaszinātņu studentu
biedrībai - **100** gadi

L. U. Dabaszinātņu studentu biedrības mērķi un uzdevumi

Dabaszinātņu pētniecības popularizēšana
Žurnāla “Daba un zinātne” izdošana (1934-1940)

Literatūras vākšana un bibliotēkas izveide

Dabaszinātnisko **kolekciju vākšana**

Studentu sabiedriskās dzīves organizēšana

Priekšlasījumi (119, piedalās LU pasniedzēji)

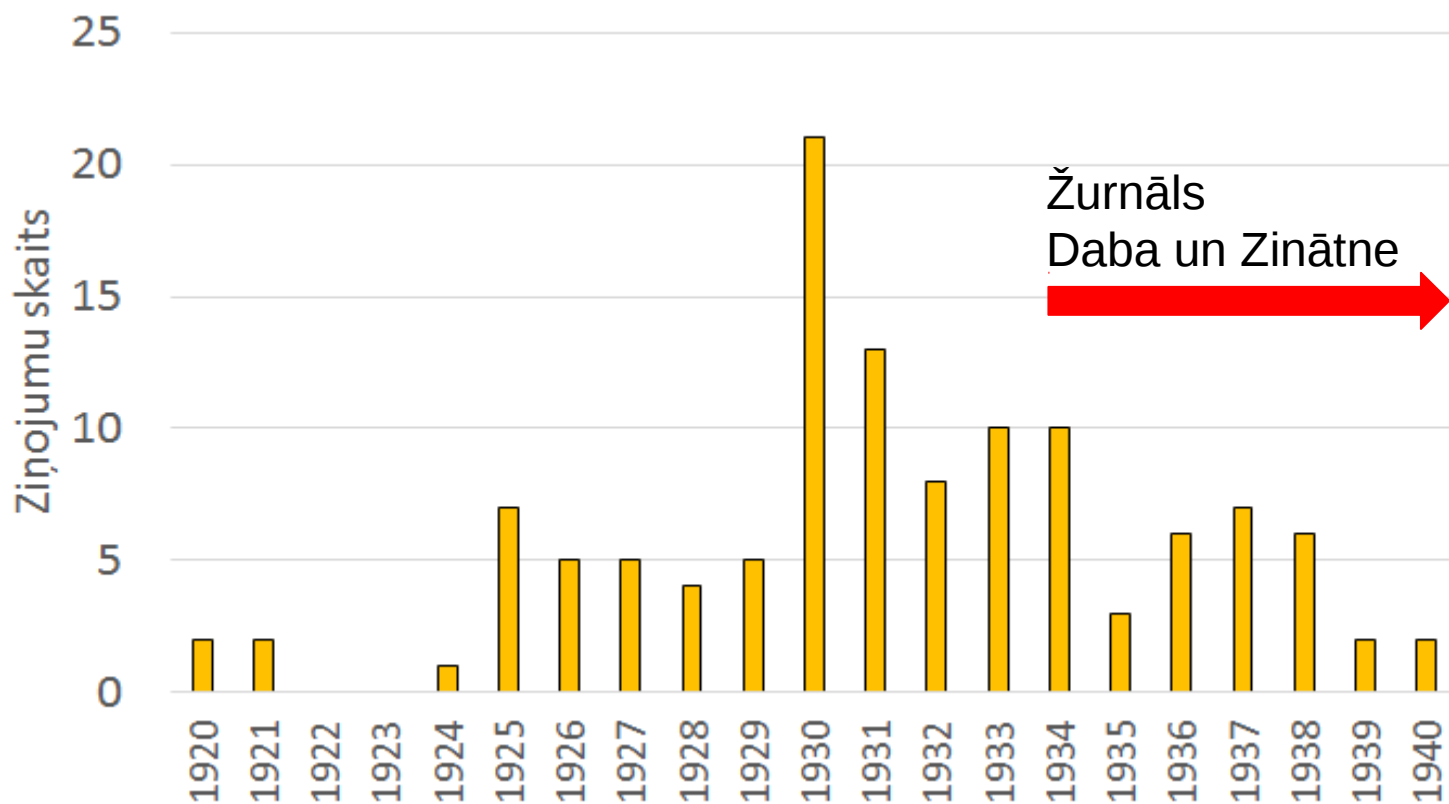
Ekskursijas (43 reizes)

Biedru darba vakari

Ikdienas dzīve: grūtības ar telpām, finansēm; biedru
pasivitāte un jaunu biedru trūkums

119 priekšlasījumi

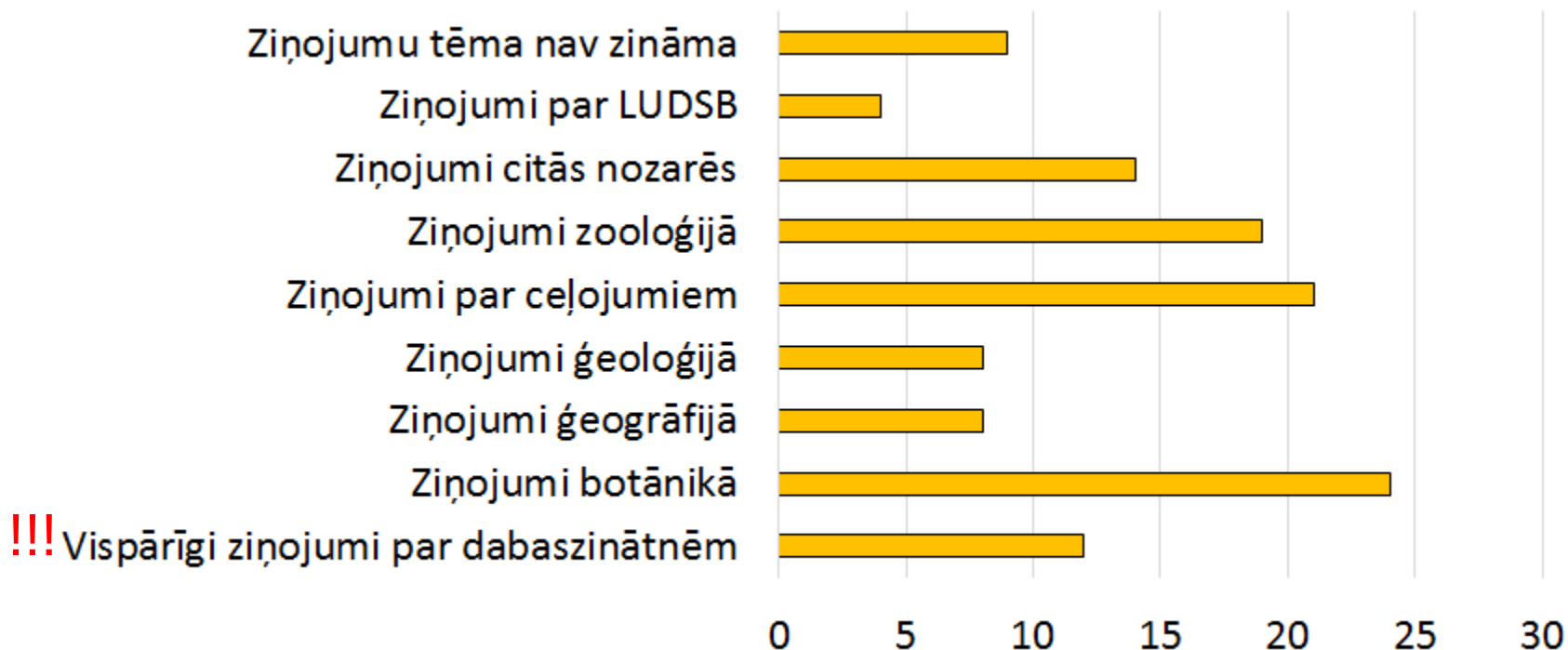
1920-1940, 50 lektori

Dati: Daba un zinātne, Nr.4, 1940

LUDSB priekšlasījumi

1920-1940, 50 lektori

Dati: Daba un zinātne, Nr.4, 1940

43 ekskursijas ar zinātniskiem mērķiem uz dažādiem Latvijas novadiem, pat uz ārzemēm, arī uz muzejiem, izstādēm un zinātniskiem institūtiem

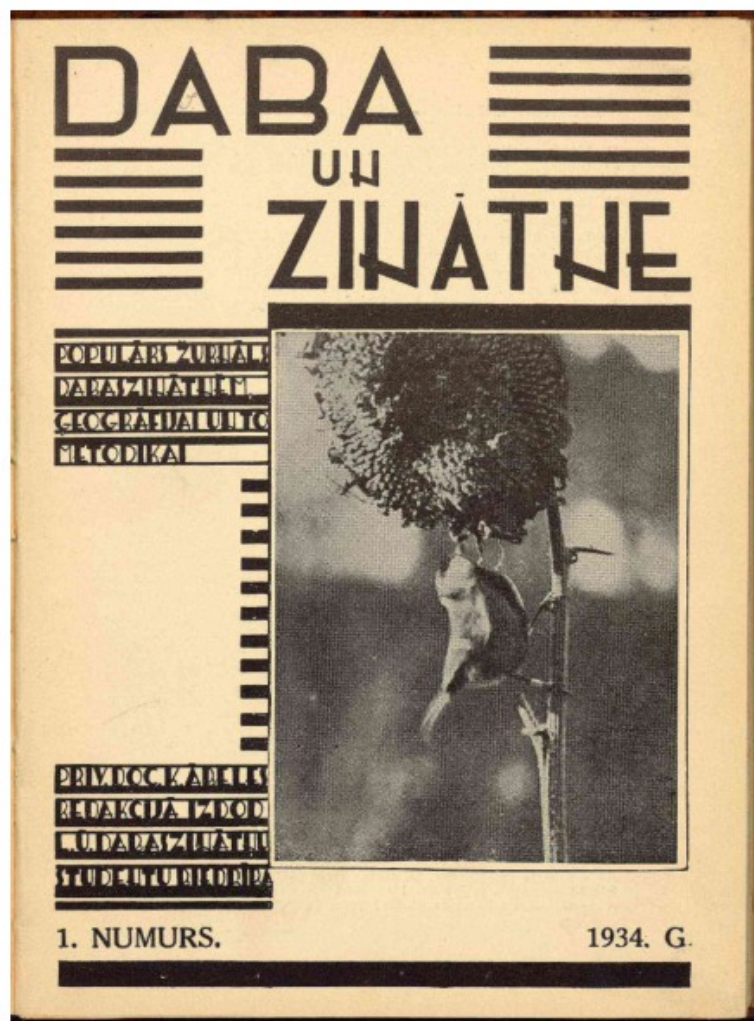
- 13. V. 1920. — Sigulda;
- 22.-23. V. 1920. — Koknese un Staburags;
- V. 1925. — Tukums, Smārde;
- 21. V. 1925. — Cēsis;
- 31. V. — 5. VI. 1925. — Gaiziņkalns, Piebalga, Cesvaine;
- 7.8. V. 1927. — Tukums, Milzkalns, Valguma ezers, Slocene, Smārde;
- 1928. — Bulli;
- 4. V. 1930. — Smārde, Tukums;
- 18. V. 1930. — Allaži;
- 29. V. — 1. VI. 1930. — Zilie kalni;
- 11. V. 1930. — Kaņiera ezers;
- 6. IV. 1930. — Biķernieku mežs;
- 10. V. 1931. — Ulbroka;
- 22. V. 1932. — Ķemeri, Kaņiera ezers;
- 15. X. 1932. — Daugavas izstāde;
- 23. X. 1932. — Jelgavas cukurfabrika un Jelgavas muzeji;
- 13. V. — 14. V. 1933. — Cēsis un apkārtnē;
- 3. VI. — 8. VI. 1933. — Ronu sala;
- 1. X. 1933. — Skrīveru dendroloģiskais parks;
- 14. X. 1933. — Gaujas izstāde;
- 17. 11. 1934. — tauriņu izstāde;
- 6. V. 1934. — Koknese;
- 14. X. 1934. — Amata;
- 18. V. — 23. V. 1934. — Latgale;
- 26. V. 1935. — Amata, Sietiņezis, Kārļa dzirnavas;
- 29. IX. 1935. — Ikšķile, Ogres Kangari, Ogre;

Žurnāls “Daba un Zinātne” 1934-1940

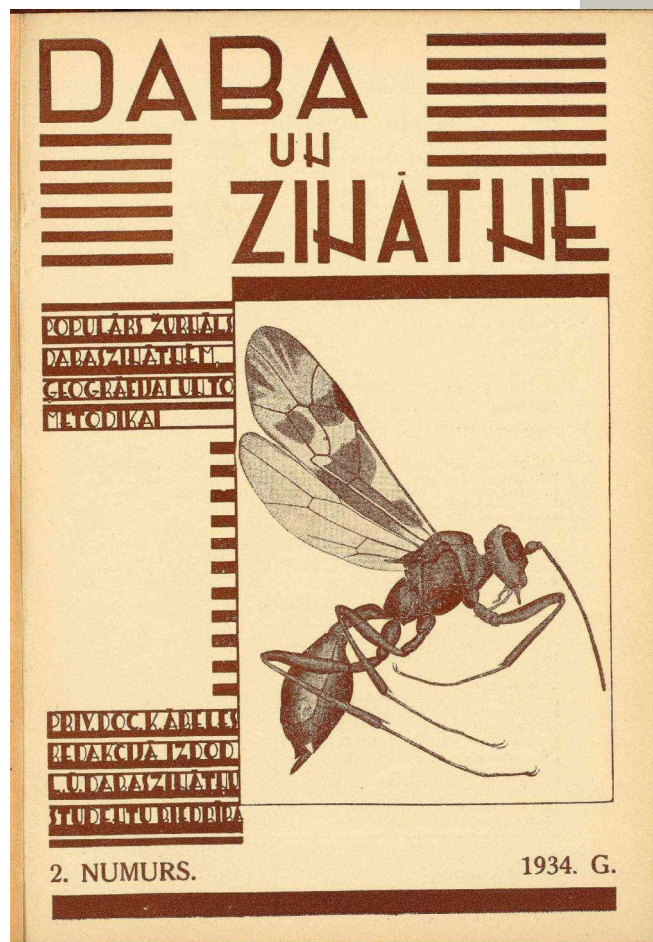
Pirmās (nesekmīgās)
sarunas jau 1931.g.

Biedru sapulce 1933.10. 22.
piešķir valdei “30 Ls un
rīcības brīvību” žurnāla
izdošanai. A/S “Valters un
Rapa” palīdz ar savu
kapitālu.

Dati: periodika.lv

1934. gada līdz
1940. gadam
biedrība izdeva
žurnālu "Daba un
Zinātne". Tā
veidošanā
piedalījās arī
toreizējās LU
Dabaszinātņu
nodaļas
mācībspēki.
Žurnālu rediģējis
vec. doc. K. Ābele.

**Daba un
Zinātne**

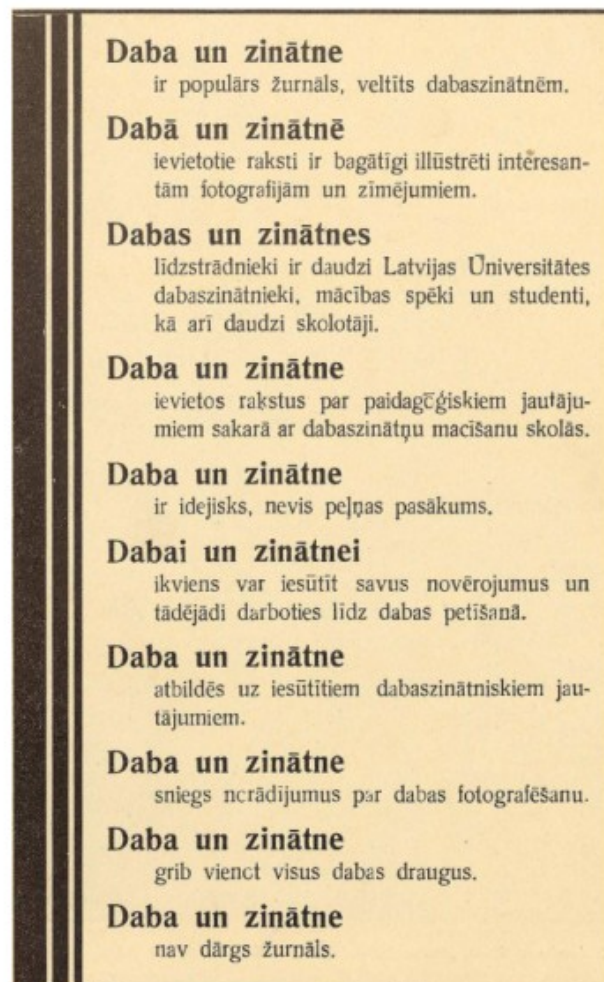

5. numurs

1935. g.

LUDSB žurnāls

“Daba un zinātne”

novilkums

A. Dreimanis

Dati par dažiem Rūjienas apkārtnes drumlīniem

Über einige Drumlins bei Rūjiena in Lettland

Izdevusi L. U. dabas zin. studentu biedrība.
Rīga, Alberta iela 10

Daba un Zinātne

Žurnāls dabaszinātnēm, ģeografijai un to metodikai

Dok. K. Ābeles redakcijā

Izdod Latv. Univers. dabaszinātņu studentu biedrība

6. numurs

Otrais gads

1935. g.

A. Dreimanis

Latvijas klimats dažādos ģeoloģiskos laikmetos.

Ģeoloģiskās formācijas jeb dažādo ģeoloģisko periodu nogulumus pazīstam pēc tiem dzīvnieku un augu pārakmeņojumiem (fosilijām), kas īpatnēji zināmam zemes atvēstures laikam. Klimatu, kāds valdījis senātnē mūsu zemes lodes dažādās vietās, līdzīgā kārtā cenšamies izzināt pēc fosilām pazīmēm un dažādu ģeoloģisku darbību pēdām, piem., morēnas un ledāja skrambas stāsta par šļūdoņa darbību — tā tad aukstu mitru klimatu, tukšneša smilšakmens (ar diagonālu slāņojumu) un dažādu sāļu krājumi par sausu, bet akmeņogles par mitru klimatu. Jāpiegriež vērība arī dzīvnieku un augu fosilijām, salīdzinot tās ar tagadējiem; piem., rifu koraļļi sastopami tikai karstās joslas jūrās. Koku gada riņķi liecina par sausuma vai sala periodu; ir vēl daudz citu pazīmju.

Pamatojoties uz vienu atsevišķu pazīmi, grūti spriest par kādas vietas klimatu; piem., akmeņogles var veidoties no purviem kā karstā, tā arī mērenā joslā. Tādēļ jāmeklē pēc iespējas vairāk pazīmju un jāsalīdzina arī ar apkārtnējiem apvidiem, jo galvenās klimatu joslas arī ģeoloģiskā pagātnē (sākot ar algonkiju) bijušas tādas pašas kā tagad. Tikai pašu kontinentu stāvoklis agrāk bijis citāds, jo tie maina savu vietu (pēc Vegenera teorijas). Kontinentu stāvokļus laikmetos no karbona līdz tagadnei Vegeneram izdevies samērā labi rekonstruēt, bet par pirmskarbona laikiem vēl nav skaidrības.

Arhaiskā ērā, kad no kvēlojošas zvaigznes zeme atdzisdama pārvērtās par tumšu ķermeni, pašas zemes izstarotais siltums bija lielāks nekā no saules saņemtais. Tādēļ tad par klimatu joslām grūti runāt. Kamēr zemes garoza vēl bija plāna, tā bēguma un paisuma, kā arī citu iemeslu dēļ bieži pārtrūka, un ugunīgā lava pārpludināja milzu platības. Atmosfērā vēl at-

Boriss Popovs,
Latvijas Universitātes profesors.

Optiskais noteicējs

svarīgākiem iežos sastopamiem mineraliem.

Tulkojis Otto Mellis

L. U. Dabas zinātņu studentu biedrības izdevums.
Rīgā, 1928. g.

Biedrības izdevums

LATVIJAS PSR AUGSTĀKĀS PADOMES PREZIDIJA ZIŅOTĀJS

Visu zemju proletārieši, savienojieties!

Iznāk katru dienu, izņemot svētdienas
un svētku dienas.

Redakcija: Rīgā, Valdemāra ielā 6, 7. dzīv.,
telefons 20032.

Atbild. redaktora runas stundas no plkst. 9—11,
telefons 30549.

Sludinājumus un abonementu pieņem
no plkst. 8.30 līdz 15.30 Rīgā, Valdemāra ielā 6,
1. dzīv. Telefons 20031.

Latvijas PSR Augstākās Pado

Biedrību likvidācijas komitejas pie Latvijas PSR Tautas Komisāru Padomes paziņojums.

Biedrību likvidācijas komiteja pie Tautas Komisāru Padomes, saskaņā ar likumu
par bezpeļņas biedrībām un to savienībām, paziņo, ka

- 1) Latvijas Universitātes studentu biedrība vienība „Austrums“;
- 2) Latvijas Universitātes studentu biedrība vienība „Atauga“;
- 3) Latvijas Universitātes studentu biedrība vienība „Ausma“;
- 4) Latvijas Universitātes studentu biedrība vienība „Latviete“;
- 5) Latvijas Universitātes studentu biedrība vienība „Dzintene“;
- 6) Latvijas Universitātes studentu biedrība vienība „Lidums“;
- 7) Latvijas Universitātes studentu biedrība vienība „Ritums“;
- 8) Latvijas Universitātes studentu biedrība vienība „Kāvi“;
- 9) Latvijas Universitātes studentu biedrība vienība „Kursa“;
- 10) Latvijas Universitātes studentu biedrība vienība „Ziemeļniece“;
- 11) Latvijas Universitātes studentu biedrība vienība „Ziemeļis“;
- 12) Latvijas Universitātes studentu atturības biedrība vienība „Avots“;
- 13) Latvijas Universitātes studentu biedrība vienība „Zelmenis“;
- 14) Latvijas Universitātes Augšzemes studentu biedrība,
- 15) Latvijas Universitātes studentu biedrība „Latgale“;
- 16) Latvijas Universitātes studentu biedrība „Montania“;
- 17) Latvijas Universitātes studentu biedrība „Zemgāle“;
- 18) Latvijas Universitātes krievu studentu biedrība,
- 19) Latvijas Universitātes igauņu studentu biedrība „Estija“;
- 20) Latvijas Universitātes ebreju studentu biedrība „Unitas“;
- 21) Latvijas Universitātes studentu kooperātoru biedrība,
- 22) Latvijas Universitātes studentu aistu vēstures studiju biedrība,
- 23) Latvijas Universitātes teoloģijas studentu biedrība „Auseklis“;
- 24) Latvijas Universitātes studentu biedrība „Dziesmuvara“;
- 25) Latvijas Universitātes studentu biedrības „Dziesmuvara“ seniešu kopa,
- 26) Latvijas Universitātes medicīnas fakultātes studentu biedrība,
- 27) Latvijas Universitātes teoloģijas fakultātes studentu biedrība,
- 28) Latvijas Universitātes arhitektūras fakultātes studentu biedrība,
- 29) Latvijas Universitātes mehānikas fakultātes studentu biedrība,
- 30) Latvijas Universitātes dabas zinātņu studentu biedrība,
- 31) Latvijas Universitātes ķīmijas fakultātes studentu biedrība,
- 32) Latvijas Universitātes studentu juristu biedrība,
- 33) Latvijas Universitātes veterinārmedicīnas fakultātes studentu biedrība,
- 34) Latvijas Universitātes tautsaimniecības studējošo biedrība,
- 35) Latvijas Universitātes klasiskās filoloģijas studentu biedrība,
- 36) Latvijas Augstskolas filoloģiskās-filozofiskās fakultātes studentu biedrība,
- 37) Latvijas Universitātes studentu biedrību vienību savienība,
- 38) Latvijas Universitātes studentu biedrības vienības „Latviete“ vecdraugu biedrība,
- 39) Vecdraugu biedrība vienība „Lidums“;
- 40) Latviešu akadēmiski izglīto to pilsoņu biedrība „Kāvi“;
- 41) Latvijas Universitātes studentu biedrības vienības „Kursa“ vecbiedru biedrība,
- 42) Latvijas Universitātes studentu biedrības vienības „Ziemeļniece“ vecbiedru biedrība,
- 43) Latvijas Universitātes studentu biedrības vienības „Ziemeļis“ vecbiedru biedrība

ir galīgi likvidētas.

Biedrību likvidācijas komitejas priekšsēdētāja vietn. K. Beierbachs.

Referente A. Zvirbulis.

48. num. 1941. g. 27. II

Likvidācija, 1941

Dati: periodika.lv

LU institūti, kur 1920 – 1940 veidojās lielas dabaszinātniskās kolekcijas

- **Salīdzinošās anatomijas un eksperimentālās zooloģijas institūts** Kronvalda bulv. 9, no 1926.g. Alberta ielā 10, doc. prof. N. Lebedinskis.
- **Sistemātiskās zooloģijas institūts**, doc. prof. N. Lebedinskis, prof. E. Strands.
- **Augu morfoloģijas un sistemātikas institūts** Alberta ielā 10, doc. prof. N. Malta.
- **Ģeoloģijas un paleontoloģijas institūts** Baznīcas ielā 5, prof. E. Krauss
- **Mineraloģijas un petrogrāfijas institūts** Kronvalda bulv. 4, prof. B. Popovs

- 1922 -1926 **mikroskopisko preparātu** izgatavošana - Mācības līdzekļu darbnīca.
- 1925 sekciju organizēšana pie biedrības:
 - nedzīvās dabas, botānikas, zooloģijas un dabas aizsardzības sekcijas.
- Botānikas sekcija sākusi **Latvijas paraugherbārija** izveidošanu, kur šobrīd atrodas 785 sugas apm. 1200 eksemplāros. Tāpat zooloģijas sekcija vāc **Latvijas moluskus**.

(Dati publicēti "Daba un Zinātne", 1940 nr 4, Rakstā L. U. Dabaszinātņu studentu biedrības 20 gadu darbs, bez autora)

LUDSB biedru kolekcijas

Herbārijs

Entomoloģiskās kastes

Slapjie preparāti

Gliemju čaulas

Putnu izbāzeņi un ādiņas

Ģeoloģiskās kolekcijas

Botāniskās kolekcijas

LUDSB informācija par herbāriju veidošanu

Herbarija augu vākšana, žāvēšana. Floristisku kolekciju sastādīšana un uzglabāšana.

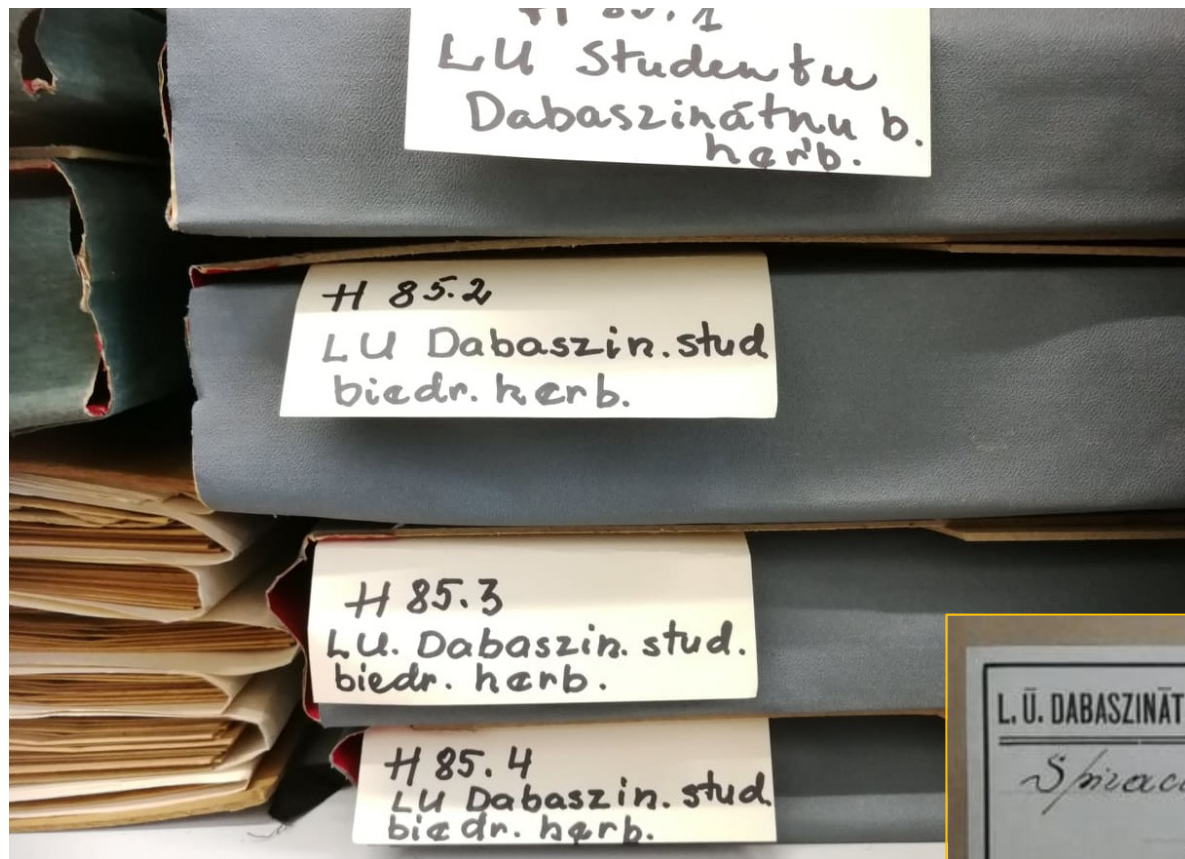
III

Turpinājums.

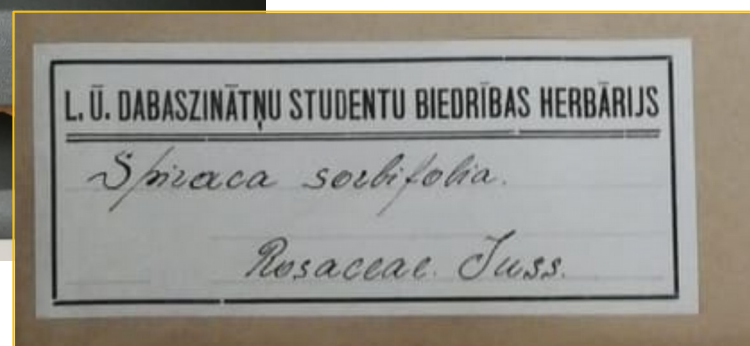
Augu klasifikācija. Lai herbarijā ieturētu zinamu kārtību un tur ievietotos augus varētu vieglāk atrast, nepieciešami tos šķirot pēc to radniecības. Visērtāk to izdarīt pēc kāda noteicēja, piem., *Schmeil* un *Fitschen*, kura jaunā izdevumā ieturēta Englera sistēma. Dzimtas sakārto pēc sistēmas, bet ģintis un sugas alfabētiskā kārtībā. Var, protams, izraudzīties arī citu iekārtu, piem., sakopojot arī dzimtas alfabētiskā kārtībā.

Lai šķirošanas darbu atvieglotu, katra herbarija eksemplara vāka lapas augšējā kreisajā stūrī raksta dzimtas nosaukumu, bet kreisajā apakšējā stūrī ģints un sugas nosaukumu. Šos nosaukumus labāk nerakstīt tieši uz vāka, bet gan uz papīra etiķetēm, ko attiecīgās vietās pielīmē. Pats par sevi saprotams, ka visiem uzrakstiem jābūt skaidriem un salasāmiem.

Herbarija uzglabāšana. Saiņi ar herbarija augiem jāuzglabā sausā telpā labi noslēgtās kastēs vai skapjos. To uzglabāšanai jāpiegriež sevišķi liela vērība. Herbarijās dzīvo īpaši herbariju kaitēkļi, kas bez uzraudzības un kopšanas atstātos herbarijus iznīcina īsā laikā. Sevišķi jāuzmana tādas dzimtas, kā kārklauģi, krustzieži, čemurzieži un kurvjzieži, kuriem kaitēkli uzbrūk visbiežāk. Kaitēkļu atbaidīšanai parasts lietot naftalīnu, bet

- Botānikas sekcijas veidotais **Latvijas paraugherbārijs**

In. Nr. H 81

LU Dabaszinātņu
stud. biedr. herb.

H 82

LU Dabaszinātņu
stud. biedr. herb.

L. Ū. DABASZINĀTŅU STUDENTU BIEDRĪBAS HERBĀRIJS

Spiraea sorbifolia.

Sabīlē.

13. v. 1933.

Ievācis: } Vilcits.
Noteicis: }

L. Ū. DABASZINĀTŅU STUDENTU BIEDRĪBAS HERBĀRIJS

Spiraea sorbifolia.

Sabīlē.

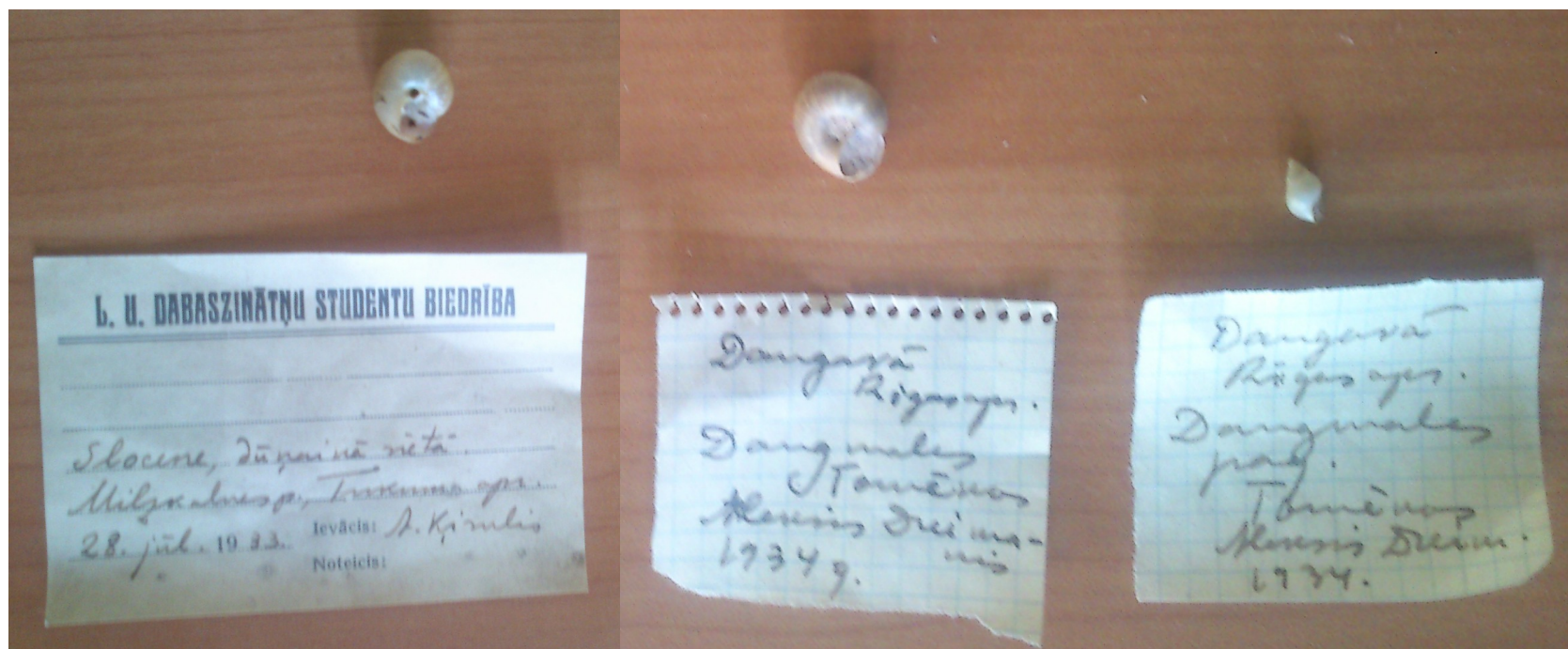
13. v. 1933.

Ievācis: } Vilcits.
Noteicis: }

Malakoloģiskās kolekcijas

Zooloģijas sekcijas veidotā Latvijas molusku kolekcija

**levācis A. Dreimanis,
vēlāk izcils
kvartārġeologs**

**levācis B. Bērziņš,
vēlāk
Hidrobioloģijas
stacijas vadītājs**

Malakoloģiskās kolekcijas

Reinis Kampe (1910-1994)

Ievācis devona
bruņuzivju fosilās
atliekas. Kandidāta
darbs 1939. *Pētījumi
par bruņu zivju atlieku
iegulumu veidu
Latvijas devona smilts
iezī. Gaujas un tās
pieteku gliemenes,
t.sk. ziemeļu
upesespērleņi
Margaritifera
margaritifera*

Margaritana margaritifera
de 1 tavin pēlci m
dūm, arda spidēģi
m ai pēlciņi opēģi

LVU Bioloģijas-augsnes fak.
ZOOLOĢIJAS MUZEJS

*Margaritana
margaritifera*

№

CAULITES
AR DĀVĀRŠU FILTRI
UN VAI

13.12.31
*Margaritana
margaritifera*

Loekupe (Paiskumacherle bei Henden)

SU FAHR.
GENOME
RIGA.

1931

1931.12.31

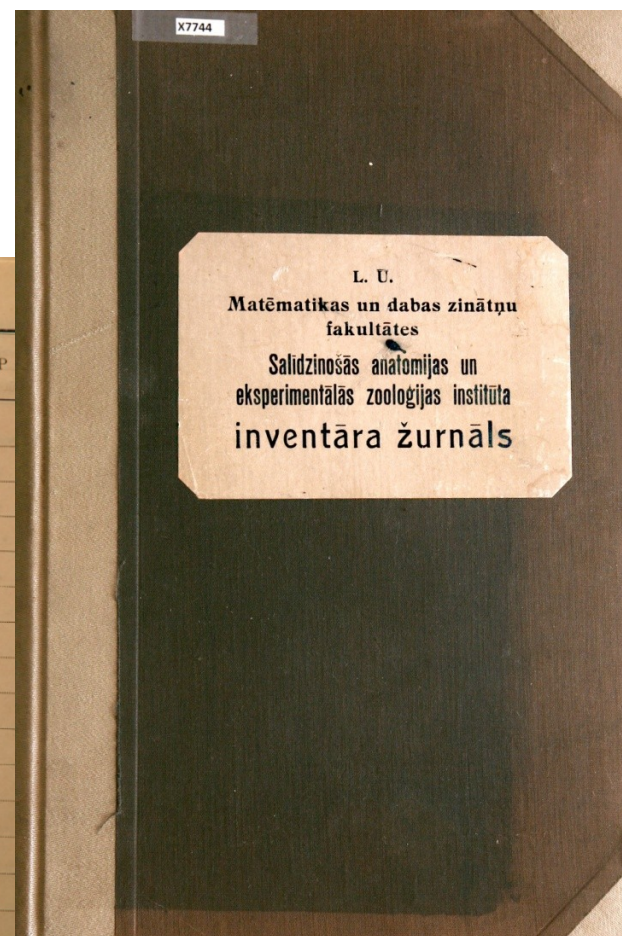
Ieraksts inventāra grāmatā R. Kampes rokrakstā.

57 *Jens. - Knudsenen Isolo 1840.*

Inventāra Nr	Inventāra priekšmetu nosaukums un apraksts	Stāsts	Iegūšanas gads un veids		Vērtība				Atzīmes par inventāra izslēgšanu, uzrādot lapp. un tek. nummuru	P
			Datums	No kā iegūts	Ls	s.	Ls	s.		
	<i>No Jēlgauses bijušā provinciāl-muzeja pārņemti:</i>									
	<i>Zoolotāji - Mammalia</i>									
802	<i>Capreolus capreolus L. - stīvalatnis</i>	1		<i>Jēlgauses provinciāl-muzejs</i>	72-1		250			
803	<i>Dama dama L. - dambriēdis</i>	1		" "	72-2		1000			
804	<i>Phocaena phocaena L. - lācis</i>	1		" "	72-3		300			
805	<i>Canis lupus L. - vilks</i>	1		" "	72-4		450			
806	<i>Canis aureus L. - šakals</i>	1		" "	72-5		150			
807	<i>Vulpes vulpes L. - lapsa</i>	1		" "	72-6		150			
808	<i>Vulpes vulpes L. juv. - jauna lapsa</i>	1		" "	72-7		250			
809	<i>Alopex corsac L. - stepja lapsa</i>	1		" "	72-8		250			
810	<i>Ursus arctos L. - brūnais lācis</i>	1		" "			1600			
811	<i>Bulo luscus L. - tīrs</i>	1		" "			400			
812	<i>Mustela foina - canis</i>	1		" "			100			
813	<i>Putorius putorius L. - šūva</i>	1		" "	72-9		40			

*izsl. 1.1.45.
izsl. 1.1.45.*

Foto: S. Līvāne

Entomoloģiskās kolekcijas

Lidija Danka (1902-1994)

Vaboles (īsspārņi Staphylinidae)

Edgars Ozols (1899-1967)

Plēvspārņi (jātnieciņi Ichneumonidae), 75 kastes

Kārlis Princis (1893-1978)

Autora aprakstīta kukaiņu suga

Vilhelms Tumšs (1907-1981)

Dažādi kukaiņi (Insecta varia), 157 kastes

Apputeksnētāji - pašreizējā prioritāte

Etalonkolekcija jaunu speciālistu sagatavošanā

Ornitoloģiskās kolekcijas

- **E. Tauriņš**, 22 putnu, pārsvarā kaijveidīgo, ādiņas

Ģeoloģiskās kolekcijas

Aleksis Dreimanis (1914 - 2011)

- Kanādas latviešu ģeologs. Tiek uzskatīts par vienu no izcilākajiem Kanādas ģeologiem.
- 1938. gadā absolvējis Latvijas Universitātes Matemātikas un dabaszinātņu fakultāti. Pēc tam līdz 1944. gadam bija docētājs Latvijas Universitātē, Vācijā no 1946. līdz 1948. gadam bija ārkārtas profesors Baltijas universitātē.
- 1948. gadā pārcēlies uz dzīvi Kanādā, kur tajā pašā gadā kļuva par docētāju, vēlāk profesoru Rietumu Ontārio Universitātē. No 1982. līdz 1987. gadam vadījis Starptautiskās kvartāra pētniecības savienības Litoģenēzes un litoloģijas komisiju. Bijis Amerikas Kvartāra pētniecības apvienības prezidents. [Nodarbojies ar Latvijas morēnu uzbūves pētīšanu. Publicējis vairāk nekā 175 zinātniskos rakstus.
- 2003. gadā saņēmis ceturtās šķiras Triju Zvaigžņu ordeni. Tāpat saņēmis vairākus apbalvojumus Kanādā. https://lv.wikipedia.org/wiki/Aleksis_Dreimanis

Aleksis Dreimanis ap 1980.

- foto: LU Muzejs.
A. Dreimaņa
dāvinātie
biogrāfiskie
materiāli.
- Bez tiem – 105
paraugi, kas LU
glabājas no
1934.g.

A. Dreimanis. Raksti par zinātniekiem Akadēmiskā Dzīvē.

ALEKSIS DREIMANIS – DZĪVA LĒGENDA KVARTĀRĢEOLOĢIJĀ

Aleksim Dreimanim – 95

Vitālijs Zeļcs
LU Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu fakultāte
Anto Raukass (Raukas)
Tallinas Tehniskā universitāte, Ģeoloģijas institūts

Žurnāla *Akadēmiskā Dzīvē* redakcijas kolēģijas loceklis Aleksis Dreimanis, dzimis un uzaudzis Latvijā, pieder pasaules kvartārpēt-
nieku kopienai un ir viens no tās neapšaubāmiem lide-
riem. Viņa idejas par seno
un mūsdienu ledāju radīta-
jiem veidojumiem – nogu-
lumiem, deformācijām un
reljefa formām, it īpaši mo-
rēnas nogulumiem (angļu
val. *till*), – ir iekļautas dau-
dzās monogrāfijās, zināt-
niskos žurnālos un mācību

grāmatās. Viņa radītais zi-
nātniskais mantojums, bet
it īpaši personība, ir plašā
apcerējuma vērtā. Izrādot
dziļu cieņu viņa zinātniska-
jam veikumam un personi-
bai, savu kolēģu un daudzo
skolnieku vīdū A. Dreimanis
tiek saukts par *Mister Till*
(Hicock, Menzies 2000). Pat
ļoti bargājis Otrā pasaules
kara dienās un smagajā pa-
dome, abpusēji tālrunī, cie-

Aleksis Dreimanis

LATVIEŠU ĢEOZINĀTŅU DARBINIEKI RIETUMU ZEMĒS NO 1945. LĪDZ 1990. GADAM

Aleksis Dreimanis, ģeologs un sabiedrskis darbinieks. Dzimis 1914. g. 13. augustā Vālnieci. Studijas Latvijas Universitātē beidzis 1938. g. un darboies tās Ģeoloģijas un palaiontoloģijas institūtā par asiste-
lektoru un privātdocentu līdz iesaukšanai Latviešu Leģionā 1944. g. Tanī leitnants Dreimanis bijis kara ģeologs, izņemot 1944. gada bei-
43. pulkā Kurzemes frontē. 1945. gada aprīlī nosūtīts uz Itāliju un pēc ī-
tanī bijis 18 mēnešus angļu gūstā. Ārkārtas profesors Baltijas Universi-
1946.–1948. gadā.

1948. gadā iecēlo Kanādā un darbojas par mācībspēku Rietumu Ont-
Universitātē Londonā, Ontārio. Pēc pensionēšanās 1980. gadā turp-
zinātnisku darbu. Aktīvs latviešu sabiedrisko pasākumos un starptauti-
ģeologu organizācijās. 1953.–1971. gadā Latviešu nacionālās apvienī-
Kanādā padomes priekšsēdis.

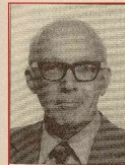
Ievads

Mana 1989. gada Latvijas apciemojuma laikā Latvijas Zinātnieku savienības un Lat-
vijas Ģeogrāfijas biedrības valdes locekli, kā
ari Latvijas Valsts universitātes Ģeogrāfijas
fakultātes mācībspēki un Ģeoloģijas nodaļas
pētnieki izteica vēlēšanos, lai es savāktu in-
formāciju par latviešu ģeozinātnu darbinie-
kiem, kuri strādājuši padomju okupācijas
laikā Rietumu zemēs divu iemeslu dēļ: (1)
lai Latvijas un ārpus Latvijas ģeozinātnu dar-
binieki varētu uzņemt savstarpējus sakarus
informācijai un sadarbībai savā speciālitātē;
(2) apkopotu datus par latviešu ģeozinātnu
darbinieku veikumiem ārpus Latvijas, kas
noderētu enciklopēdiskām publikācijām.
Tajā laikā Latvijā tika plānota monogrāfija
Latviešu zinātnieki un kultūra ārzemēs, bet
Amerikas Savienotās Valstīs – *Latvju en-
ciklopēdijas* papildu sējums.

1990. gada martā es izsūtīju man zināmiem
latviešu ģeologiem un ģeogrāfiem apkār-
rakstu (Dreimanis 1990a), izskaidrojams
manu ziņu vākšanas mērķi un sniedzams īsu
informāciju par ģeografu un ģeologu mācīsa-
nu Latvijā. Tā pielikumā bija aptaujas anketas
latviešu un angļu valodā, kā arī man toreiz
zināmo ārpus Latvijas dzīvojošo ģeologu un
ģeografu saraksts līdz ar lūgumu ziņot par
citiem. Šajā gadā pavisam izsūtīju trīs apkār-
rakstus ar īsām ziņām par zemes zinātnēm
Latvijā (Dreimanis 1990a, b, c). Apkārtrakstu
saņēmēju skaitam pamazām pieaugot, pietei-
cu referātu *Latvieši ģeozinātnu darbu ārpus
Latvijas 1945.–1990. gadu periodā* 1 Vispa-
saulas latviešu zinātņu kongresam Rīgā un
to nolasīju 1991. gada 15. jūlijā (Dreimanis
1991). Nepublicētās referāta piezīmēs ir zi-
ņas par 110 ģeozinātnu darbiniekiem. Sākot ar
1992. gadu, apkārtraksta turpinājums tika no-
saukts par LATĢEO (Dreimanis 1992, 1993,

Aleksis Dreimanis

PROFESORS PAULS GALENIEKS POLITISKĀS KRUSTCELĒS UN KRUSTUGUNĪS

Aleksis Dreimanis, ģeologs un sabiedrskis darbinieks. Dzimis 1914. gada 13. au-
gustā Vālnieci. Studijas Latvijas Universitātē beidzis 1938. gadā un darboies tās
Ģeoloģijas un palaiontoloģijas institūtā par asistentu, lektoru un privātdocentu līdz
iesaukšanai Latviešu Leģionā (1944). Tanī leitnants Dreimanis bijis kara ģeologs,
zņemot 1944. gada beigas 43. pulkā Kurzemes frontē. 1945. gada aprīlī nosūtīts
uz Itāliju un pēc kara tanī bijis 18 mēnešus angļu gūstā. Ārkārtas profesors Baltijas
Universitātē (1946–1948).

1948. gadā iecēlo Kanādā un darbojas par mācībspēku Rietumu Ontārio Universitātē
Londonā, Ontārio. Pēc pensionēšanās (1980) turpina zinātnisku darbu. Aktīvs latviešu
sabiedrisko pasākumos un starptautiskās ģeologu organizācijās. 1953.–1971. gadā
latviešu nacionālās apvienības Kanādā padomes priekšsēdis.

Ievads

Pauls Galeniekis (1891–1962)
bija profesors botānikā kā Lat-
vijas Universitātē, tā Latvijas Lauk-
saimniecības akadēmijā. Latvijas
neatkarības laikā viņš daudz
rakstīja avīzēs un žurnālos par
Latvijas dabu, astronomiju un ci-
tām dabaszinātņu tēmām, rediģēja
žurnālu *Daba*, vadīja ekskursijas¹
un bija aktīvs akadēmiskās biedrī-
bas (vēlāk vienības) *Kāvi* vebiedru saimē.

Tālākais stāstījums ir balstīts galveno-
kārt uz P. Galenieka dēla Imanta atmiņām.
1994. un 1997. gadā viņš tās atsūtīja man.
Imants bija mans students Latvijas Universi-
tātē pagājušā gadsimta 40. gadu sākumā, un
90. gados viņš man daudz stāstīja par sava
tēva un citu sabiedrisko darbinieku likteņiem
padomju okupācijas laikā vai arī rakstīja par
viņiem un saviem 11 gadiem Baldones mežā.
Šai meža slēptuvē Imanta tēvs kāda no sa-

viem pārtikas piegādes gajieniem
bija pastāstījis par to, kā padomju
vara viņu izmantoja 1940. gadā.²

Pirmās padomju okupācijas laiks

P. Galenieku Latvijā plaši pa-
zina un respektēja kā sabiedriski
aktīvu zinātnieku. Šī iemesla dēļ
pirmās padomju okupācijas sā-
kumā 1940. gadā abu t. s. Tautas saeimas
(turpmāk – Saeima) vēlēšanu kandidātu sa-
rakstu organizētāji aicināja P. Galenieku kan-
didēt viņu sarakstā. Pirmie bija komunistu
un bezparteijsko saraksta pārstāvi, kas lūdz
viņu kandidēt kā bezparteijsko. P. Galeniekis
sākumā nav gribējis kandidēt, bet viņa sie-
va docente Marija Galeniece viņu pierunā-
ja, ka šī vieta Saeimā nepaliks
tukša, jo ir paredzams, ka tas būs vienīgais
saraksts vēlēšanās un par deputātu ievēlēs kā-
du mazāk zināšu un sliktāku cilvēku. Taču

Aleksis Dreimanis ap 1940

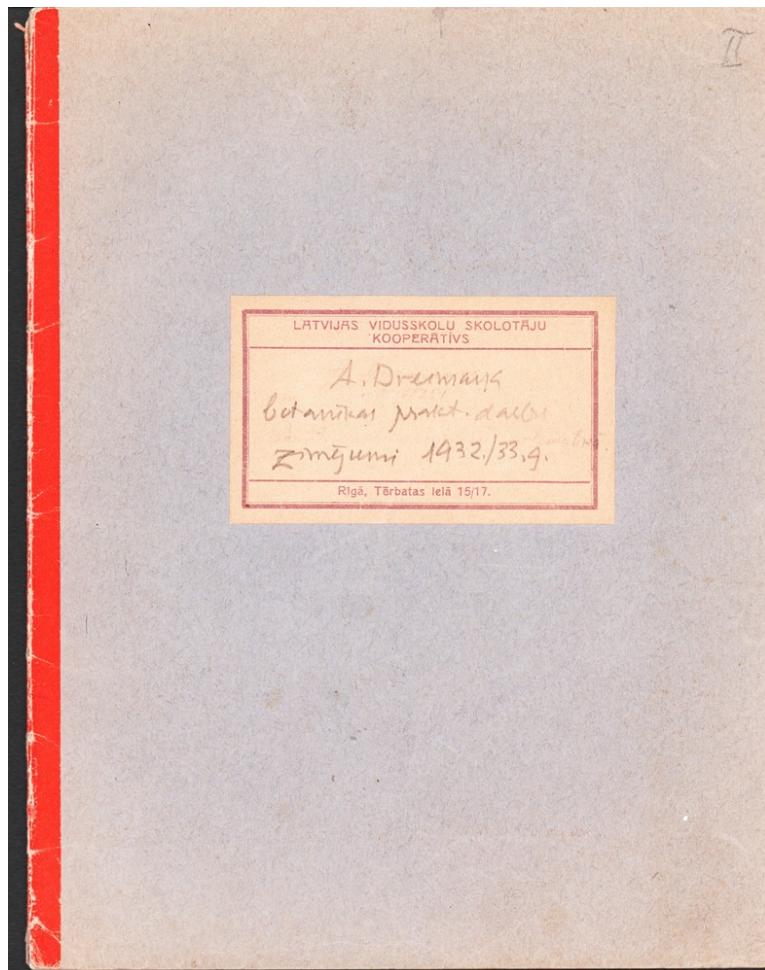
- foto: LU Muzejs. A. Dreimaņa dāvinātie biogrāfiskie materiāli.

Latviešu studentu
grupa
ap 1933.
foto: LU Muzejs.
A. Dreimaņa
dāvinātie
biogrāfiskie
materiāli.

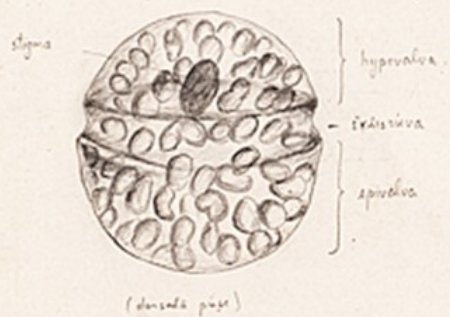

A. Dreimaņa zīmējumi

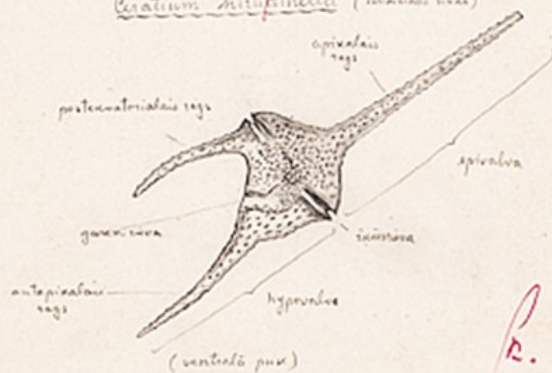

Dinoflogellatae (Pavdiniae)

Gymnodinium fuscum (Gymnodonales rade)

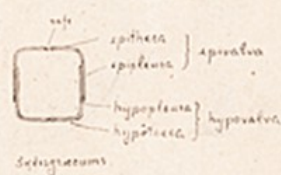
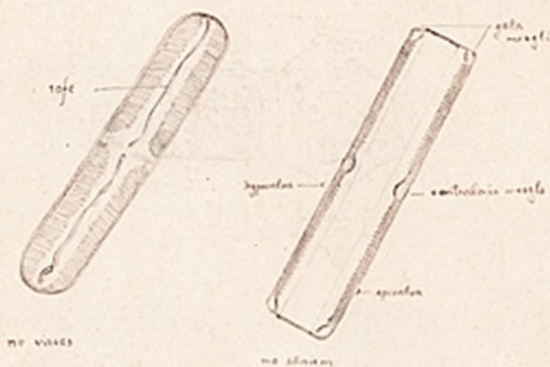
Cratium hirsutinella (Pavdiniae rade)

Diatomeae (Bacillariophyta)

Pennulae rade

Pennularia cardinalis

R.

Peronosporaceae

Plasmopora nivea.

parazits uz Aegopodium podagraria

konidiju (zoosporangiju)
naujjs.

konidija
(zoosporangijs)

p.

Ancylistaceae

Ancylistes closterii,

iesā Closterium striolatum.

oogoniospores

anteridijis

zoosporangijs.

2.2 Zygomycetes

Mucoraceae

Rhizopus nigricans.

Columella

sporangijs.

suspensors.

zigota (zigospora)

suspensors

p.

3. grupa Ascomycetes, somnēs.

Aspergillaceae

Aspergillus glaucus.

oogoniospores

askis

ar askosporām.

konidija.

konidijas

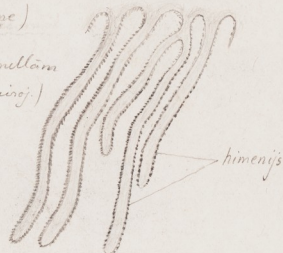
konidiju
naujjs

peritēcijis
ar askiem

Agaricaceae (lapu sēnes)

Coprinus sp. (tintes sēne)

grūzums caur lamellām
(pi maza pavairoj.)

himenijs

Cortinarius sp.

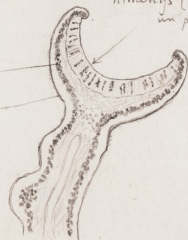

dafa himenija ar basidiām
un basidiosporām.

Lichenes rūšji

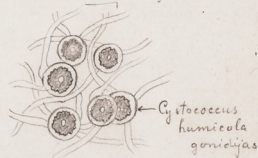
Anaptychis ciliaris.

gonidiālais stānis
mizas nāsta

himenijs (askijas askosporām
un parafizām)

sēnes hifi

dafa gonidiālā slāņa
pi liela pavairojuma.

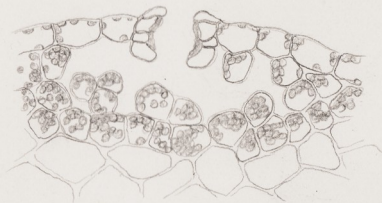
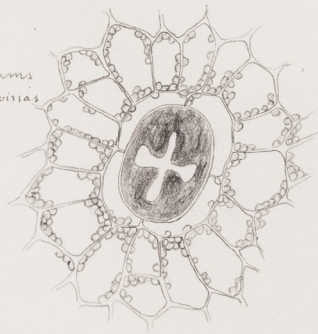
grūzums caur heteromiso lapām un
apstaciņu pi maza pavairojuma.

Bryophyta, sūnauģi

Hepaticae, aknu sēnas

Marschallia polymorpha

gaisa caurums
skatā no virsas

gaisa caurums un
tā grūzuma.

Valdemārs Murevskis -
30 vienību muzejā

Valdis Pērkons – 30 + 8
vienību

Jānis Saule-Sleinis – 98
vienības

Izmantotā informācija

Anonīms 1940. L.U. Dabaszinātņu studentu biedrības 20 gadu darbs. Daba un zinātne, 4: 135-138.

Daija G. 1994. Latvijas Universitātes studentu biedrības. Rīga, Latvijas Universitāte, 80 lpp.

Piterāns A., Piterāns U. 2017. Latvijas Universitātes Zooloģijas muzejs. LU raksti, 178-199.

Starcs K. 1940. Latvijas Augstskolas Dabaszinātņu studentu pulciņš. Daba un zinātne, 2: 33-35.